

УДК 168.522

Овчарук Ольга Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри культурології
та інноваційних культурно-мистецьких проектів,
докторант Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв,
ovcharuk_olga@mail.ru

КОНЦЕПЦІЯ ЛЮДИНИ КЛІФФОРДА ГІРЦА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ ПІЗНАННЯ

У статті проаналізована концепція людини відомого американського антрополога, етнографа, теоретика культури другої половини ХХ ст. Кліффорда Гірца. Особливості концепції людини розкрито у взаємозв'язку із концепцією культури, на основі концептуальних положень інтерпретативної антропології. Обґрунтовано культурологічний зміст концепції людини, виявлено її евристичний потенціал у вимірах культурологічної парадигми пізнання.

Ключові слова: концепція культури, концепція людини, інтерпретативна антропологія, культурологічна парадигма.

Овчарук Ольга Владиславівна,
кандидат педагогических наук, доцент,
профессор кафедры культурологии
и инновационных культурно-художественных проектов,
докторант Национальной академии
руководящих кадров культуры и искусств

КОНЦЕПЦІЯ ЧЕЛОВЕКА КЛИФФОРДА ГІРЦА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРОЛОГІЧСЬКОЇ ПАРАДИГМЫ ПОЗНАННЯ

В статье проанализирована концепция человека известного американского антрополога, этнографа, теоретика культуры второй половины XX в. Клиффорда Гирца. Особенности концепции человека раскрыто во взаимосвязи с концепцией культуры, на основе концептуальных положений интерпретативной антропологии. Обосновано культурологический смысл концепции человека, выявлено ее эвристический потенциал в измерениях культурологической парадигмы познания.

Ключевые слова: концепция культуры, концепция человека, интерпретативная антропология, культурологическая парадигма.

Ovcharuk Olga,
Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor,
Professor of the Department of Culturology
and Innovation Cultural and Artistic Projects,
Doctoral Student of the National Academy of Managerial Staff of
Culture and Arts

A CONCEPT OF HUMAN-BEING IN THE CONTEXT OF CLIFFORD GEERTZ'S CULTUROLOGICAL PARADIGMS OF KNOWLEDGE

In the article the concept of man famous American anthropologist, ethnographer, theorist of culture in the second half of the twentieth century. Clifford Geertz (1926-2006). It is proved that the study of ideas produced by the various national cultural schools, allowing better understanding of the features of present human existence in specific historical conditions and contemporary cultural knowledge supplement valuable methodological approaches in the study of culture.

Features of the concept of man Cl. Geertz article in the series based on the definition of the concept of cultural relationships and leading the provisions of interpretative anthropology. Indicated that the researcher became famous as the author of the original concept of culture and original approach to its study - interpretive, which absorbed the elements of structuralism, hermeneutics, British analytic philosophy, philosophy of symbolic forms and understanding sociology. Developed on the basis of the interpretative anthropology approach significantly influenced the conceptual

and terminology of philosophy, history, political science, sociology, cultural studies and other humanities second half of the twentieth century .. Thus one of the key aspects of the concept of culture Geertz became its decisive influence on the conception of man.

Based on the ideas of the symbolic approach to culture, Geertz created a project semiotic culture, which, in his opinion, is a set of values embodied in symbolic forms through which individuals interact with each other, share their experiences, ideas, beliefs. Scientists proved that functionalist, positivist approaches to the sciences of man must succumb another place, "understands" approach. This points to the need Geertz connection with specific analysis of human culture. Its signs and symbols should not be intercepted and converted, and are filled with specific content based on what value they have for life around and how they perceive and going through a representative study of culture. Geertz suggests that one can and must rely on the approaches to understanding the cultures that have considerable heuristic potential and proposes to seek systematic relationship between different phenomena.

According to the American anthropologist, a man - a compromise between its inherent inclinations and actual behavior. Culture is one, but not the last element that determines the way of life of man. Based on the scientific achievements of archeology, neuropsychology and other sciences studying man, Cl. Geertz proposes to abandon the simplistic view of culture as a set of specific behaviors. The scientist argues that human behavior is not streamlined model that delivers culture and a system of significant symbols. This allows scientists to conclude that culture is the basis and prerequisite for human existence, serving mechanism that regulates human behavior, while using specific tools inherent to each particular culture, its characteristics and forms.

Cl. Geertz brings its own concept of culture is not only anthropological, but also cultural content, for culture as a set of meanings, values and meanings specifies a form of order and direction of existence, the result of which is the formation of a unified whole human species and the individual. The concept Culturological Cl. Geertz existence is the recognition of dependence of the individual, the disclosure of his creative instincts from the conditions created culture and its opportunities.

From the standpoint of the concept of human cultural approach Cl. Geertz argues that humanity as a whole, and the person acting as subjects of history and culture that create the content and form of life through making material, symbolic and informational products of their existence. Universal value-semantic content of social life passed from individual to individual, from generation to generation and is a unique social experience embodied in the way of knowledge and reflection, artistic vision in the images being broadcast from the depths of history in the form of national and social traditions, customs, cultural norms, humanistic teachings of material and spiritual monuments of cultural spadschyny. Tym very culture-is the essence of man.

Developing the concept of culture and its influence on the conception of man, Clifford Geertz draws its justification for such important methodological techniques inherent cultural knowledge and process as a systematic analysis of culture, full description, empathy, refers to the provisions of hermeneutics, phenomenology, semiotics, philosophy and so symbolic. Providing this level of interdisciplinarity give grounds for assertion of cultural concept of human nature outstanding American anthropologist Clifford Geertz and its recognition as a Cultural and anthropological.

Key words: Clifford Geertz, the concept of culture, the concept of human, interpretive anthropology, cultural paradigm.

У розвиткові сучасної гуманітарної науки в цілому та культурології як наукової дисципліни, зокрема, актуальним залишається активне засвоєння досягнень, накопичених як вітчизняною, так і західною філософською наукою. При усьому різноманітті національних культурологічних шкіл, кожна з яких спиралася на власну методологію та методику дослідження культури, з другої половини ХХ століття чітко виокремлюються північноамериканська, британська, німецька та французька. Аналіз ідей, вироблених представниками американської та західноєвропейської культурологічних шкіл, дозволяє більш повно уявити особливості осмислення буття людини в конкретно-історичних умовах, доповнити сучасне культурологічне знання цінними методологічними підходами у досліджені культури, що в цілому сприяє більш глибокому розумінню взаємозв'язків між культурою та людиною.

Серед представників північноамериканської школи культурної антропології особливе місце займає ім'я видатного вченого другої половини ХХ століття – Кліффорда Гірца (1926-2006), антрополога, етнографа, теоретика культури. Дослідник став відомим як автор оригінальної концепції культури та не менш оригінально-

го підходу до її вивчення – інтерпретативного, який увібрал у себе елементи структурализму, герменевтики, британської аналітичної філософії, філософії символічних форм та розуміючої соціології. Розвинута на основі зазначеного підходу інтерпретативна антропологія суттєво вплинула на концептуально-термінологічний апарат філософії, історії, політології, соціології, культурології та багатьох інших гуманітарних дисциплін другої половини ХХ ст. При цьому одним із ключових аспектів концепції культури вченого став її визначальний вплив на концепцію людини. Попри існуючі дослідження, пов’язані із рецепцією та розвитком інтерпретативної методології К. Гірца на ґрунті культурної антропології, етнографії та культурології, здійснені переважно вченими близького зарубіжжя (О. Л. Єлфімов, В. М. Кількєєв, І. Т. Касавін, С. В. Лур’є, Е. А. Орлова та ін.) та безпосередньо північноамериканськими антропологами (Дж. Вінсент, Дж. Кліффорд, Дж. Леві, Дж. Маркус, М. Фішер, Л. Росальдо та ін.), теоретичні витоки та культурологічні аспекти концепції людини в інтерпретативній антропології К. Гірца не отримали достатнього висвітлення як у роботах зарубіжних, так і вітчизняних дослідників.

Мета статті – обґрунтувати культурологічний зміст концепції людини Кліффорда Гірца, виявити її евристичний потенціал у вимірах культурологічної парадигми пізнання.

Друга половина ХХ століття для західної гуманістики була відмічена невпинним зростанням престижу соціокультурної антропології, дослідницькі підходи та наукові концепції якої почали використовуватися у суміжних дисциплінах – соціології, історії, психології, культурології тощо. Вплив «антропологічного погляду на речі», «антропологічного підходу до дослідження» призвів до антропологізації усієї соціогуманітарної сфери, що сприяв критичному переосмисленню теоретико-методологічних принципів культурної антропології та залученню у її дослідницький арсенал провідних методів герменевтики, соціології, семіотики тощо. Ці ознаки стали характерними для концепції культури відомого американського вченого-антрополога Кліффорда Гірца, ідеї якого здійснили вагомий вплив на розвиток як південноамериканської культурної антропології, так і в цілому гуманістики. При цьому К. Гірца можна віднести до тих дослідників культури, які бачили складності у її осягненні, усвідомлювали спірність як традиційних, так і новаторських методологій та методик дослідження культури. Втім, вчений намагався запропонувати сміливі рішення, які й досі залишаються дискусійними. Спроби реконструювати оцінку культури та людини були пов’язані із переглядом у 70-х рр. ХХ ст. методологічних позицій культурної антропології в аспекті створення різноманітних, не пов’язаних із будь-якими глобальними теоретичними схемами, незалежних концепцій. Саме цей підхід увиразився в одній із основних робіт К. Гірца «Інтерпретація культур», яка з’явилася у 1973 р. [8], а на пострадянському просторі праця вченого у перекладі з англійської вийшла друком лише у 2004 р. [3]. Відштовхуючись від ідей символічного підходу до культури, Гірц створив проект культури семіотичної, яка, на його думку, являє собою набір значень, втілених у символічних формах, дій, виразів та різного роду смыслових об’єктів, завдяки яким індивіди спілкуються один з одним, діляться своїм досвідом, ідеями, переконаннями. Намагаючись перебороти крайнощі універсалізму у розумінні антропологічного смыслу культури, Кліффордом Гірцем було створено

новий напрям – інтерпретаційну антропологію, яка увібрала в себе традиції герменевтики, «розуміючої» соціології та аналітичної філософії. Критикуючи функціоналістську парадигму, що домінувала в американській антропології до 1950-х рр., вчений доводив, що минулі функціоналістські, позитивістські підходи у науках про людину повинні уступити місце іншим, «розуміючим» підходам. При цьому Гірц постійно нагадує на необхідності зв'язку аналізу людини із конкретною культурою, знаки та символи якої не повинні бути розшифрованими та перекодованими, а мають наповнюватися конкретним змістом, виходячи з того, яке значення вони мають для навколошнього життя та як їх сприймає та переживає носій досліджуваної культури. Підкреслюючи значущість концептуальної основи своєї науки, Кліффорд Гірц, відзначає, що «культурна інтерпретація володіє рядом особливостей, що роблять її теоретичне обґрунтування обтяжливим» [3, с. 33]. Між необхідністю зрозуміти та необхідністю аналізувати виникає конфлікт, який стає тим глибше, чим далі розвивається теорія. З огляду на це, Гірц ставить перед дослідниками культури два завдання: з одного боку – виявлення концептуальних структур, що наповнюють інформаційним смислом дії суб’єктів, з іншого – побудову системи аналізу, здатної відділити вплив цих структур від інших детермінант поведінки людини. Як й інші дослідники, Гірц припускає, що можна та необхідно спиратися на ті підходи до осмислення культури, які мають значний евристичний потенціал. Тому, вирішуючи методологічні контроверзи в культурній антропології, вчений пропонує шукати систематичні взаємовідношення між різними явищами, а не сутнісні подоби явищ одного й того ж порядку. Для досягнення у цьому будь-якого успіху, вчений вважає, що «ми повинні змінити “стратиграфічну концепцію” зв'язків між різними сторонами людського існування синтетичною, тобто такою, у якій біологічний, психологічний, соціологічний та культурні фактори могли б розглядатися як змінні в рамках єдиної системи аналізу» [3, с. 55-56]. Така інтеграція теорій та концепцій різного роду, на думку дослідника, дозволила б формулювати осмислені пропозиції, які розрізнено функціонують у різних сферах досліджень. Узагальнюючий висновок Гірца, зроблений в одній із своїх програмних статей, є наступним: «Концепція культури, якої я дотримуюсь..., є по своїй суті семіотичною. Поділяючи точку зору Макса Вебера, відповідно якої людина – це тварина, що звисає на створеній ним самим павутині смислів, я приймаю культуру за цю павутину, а її аналіз є справою науки не експериментальної, занятої пошуком законів, але інтерпретативної, зайнятої пошуком значень» [3, с. 11]. Втім, слід зауважити, що це визначення культури є одним з багатьох, представленим ученим. І це є характерною рисою його концепції, розвиток положень якої відбувався у роботах, опублікованих у різні часи.

Попри те, що концепція культури є однією з ключових у культурній антропології, а уявлення про її сутність були й залишаються доволі широкими, а той діаметрально протилежними, при цьому є очевидним вплив концепції культури на концепцію людини. Власне цим усвідомленням просякнута концепція людини К. Гірца. На думку американського антрополога, людина – це компроміс між внутрішньо притаманними їй нахилами та її фактичною поведінкою. Культура є лише один, але далеко не останній, елемент, що визначає життєвий шлях людини. Спираючись на наукові досягнення археології, нейropsихології та інших наук, які ви-

вчають людину, К. Гірц доводить, що універсалістська концепція людини, формування якої пов'язано із епохою Просвітництва, все частіше почала демонструвати свою нездійсненість. Розвиток наукових уявлень про культуру супроводжувався запереченням пануючих у той час поглядів на людську природу, які ґрунтувалися на єдності людини і природи та спільних закономірностях їх розвитку. З тих пір пошуками переконливої відповіді на питання: «що таке людина?» були пронизані усі наукові розмисли про культуру як деякого варіативного блоку в структурі людської сутності. І у цьому процесі антропологи, спробувавши віднайти складність та виявивши її у масштабах набагато більших, ніж її уявляли, загрузли у важких зусиллях по її впорядкуванню. Вибудовуючи власну концепцію культури, здатну найбільш повно віддзеркалити образ людини, К. Гірц пропонує дві вихідні ідеї. По-перше, відмовитися від спрощеного детерміністського погляду на культуру як на комплекс конкретних моделей поведінки, який отримав достатньо широке розповсюдження у культурній антропології США у першій половині ХХ століття, і розглядати її як «набір контрольних механізмів – планів, рецептів, правил, інструкцій, що керують поведінкою» [3, с. 56]. По-друге, Гірц переконаний, що «людина – це тварина, яка найбільш безнадійно залежна від таких культурних програм у справі впорядкування своєї поведінки» [3, с. 56]. Ці культурні програми існують у вигляді комплексів значущих символів – слів, жестів, звуків, музики та взагалі будь-яких матеріальних об'єктів, що сприймаються чуттєво та які використовуються людьми для надання сенсу своєму досвіду. Таким чином, ці програми являють собою впорядкований та зафікований, через посередництво символічних форм, досвід предків. Тобто дослідник розуміє культуру як «систему наслідуваних уявлень, виражених у символічних формах, через посередництво яких люди передають, зберігають, розвивають своє знання про життя та відношення до нього» [3, с. 106].

З позицій вирішення питання про наявність чи відсутність будь-яких універсалій у природі людини, епоха Просвітництва, на думку дослідника, надала найменш прийнятні погляди. Їх суть полягає у тому, що значне різноманіття відмінностей серед людей, що спостерігається у їх віруваннях, цінностях, у звичаях та інститутах, у різні часи та у різних містах, по суті не має значення для з'ясування природи людини. Це різноманіття – результат усього лише тих деформацій, що затуляють та заслоняють те, що є дійсно людським – постійним, загальним, універсальним в людях. Втім, наголошуючи на тому, що образ незмінної природи людини, незалежної від часу, міста та обставин, від занять та професії, від швидкоплинної моди та різного роду думок, може бути як раз ілюзією, Гірц доводить, що сутність людини може бути настільки прив'язаної до того, де він знаходиться, яке соціальне положення він займає і в що він вірить може бути просто невіддільним від цих факторів. Це приводить вченого до висновку про те, що усвідомлення даної можливості привело до появи концепції культури і до зникнення універсалістського погляду на людину в сучасній антропології: «Щоб ні стверджувала сучасна антропологія, – а вона, як здається, стверджувала майже все у ті чи інші часи, – вона все ж тверда у переконанні, що люди, які не трансформовані звичаями будь-якого конкретного місця, на справді не існують, ніколи не існували і, що ще більш важливо, не можуть в принципі існувати» [3, с. 44]. Таким чином, пошуки саме антропології були

спрямовані на винайдення такої життєздатної концепції людини, у якій сама культура та її варіативність сприймалися до уваги. При цьому, основний принцип пізнання, що визнає фундаментальну єдність людства як зasadний постулат, не має перетворитися у порожню фразу. Переборюючи історичний детермінізм, враховуючи культурний релятивізм та культурну еволюцію, перспективним шляхом, на думку вченого, є актуалізація у самих моделях культури елементів, що визначають існування людини: «...елементів, які хоч і не є постійними у своєму вираженні, є, тим ні менш, визначальними за своїм характером» [3, с. 46]. Таким чином, К. Гірц приходить до висновку, що пошук будь-яких універсалій є недостатнім, оскільки за ззовні схожими явищами часто криються механізми різної природи, і навпаки – спорідненні явища постають в різних культурах у зовсім різних обличчях. В цілому, Гірц критично ставиться до можливості вирішити питання про сутність людини, виокремлюючи інваріантні явища у її природі. Вони, на його думку, не дозволяють сконструювати більш-менш переконливу картину дійсних функціональних відношень між явищами, що мають культурне або будь-яке інше походження. Уявлення про те, що суть людини найбільш чітко проявляється у тих рисах культури, які є універсальними, а не в тих, що є специфічними для того чи іншого народу, вчений називає забобонами. Розглядаючи культуру не як комплекс конкретних моделей поведінки - звичаїв, традицій, практик, сукупність звичок тощо, а як «контрольний механізм», що діє, орієнтує та спрямовує поведінку людини, Гірц спирається на припущення, що людська думка в основі має одночасно суспільний та публічний характер. Мислення конститується із постійних рухів того, що Д. Г. Мід називав значущими символами, значення яких визначається соціумом. Символ має викликати в індивіді певні реакції, подібні тим, які він викликає в іншому, адже саме взаємозв'язок деякого жесту з подібним набором відгуків, як у самому індивіді, так і в іншому, перетворюють цей жест у те, що називають значущим символом. При цьому головним чином у ролі таких символів виступають слова, але ними можуть бути також й жести, малюнки, музичні звуки тощо. Але ними можуть бути й інші об'єкти та явища оточуючого світу, які виокремлюються із рамок звичайної реальності й задіються для надання досвіду смислу. «Ці символи, як джерела світла, напевно потрібні людині для орієнтування у світі тому, що несимволічні джерела, органічно закладені у його тілі, дають освітлення надто розсіяне» [3, с. 56]. У порівнянні із тваринами, яким інструкції поведінки передаються разом із фізичною будовою, а генетичні джерела інформації впорядковують їх дії, в людині закладено лише самі загальні реакції, які регулюють ефективність її поведінки набагато менше. З огляду на це, Гірц доводить, що поведінка людини, не впорядкована моделями, що поставляє культура, та системою значущих символів, було б практично некерованим, а досвід – практично неоформленим. Таким чином, це дозволяє вченому зробити висновок про те, що культура, яка акумулює сукупність таких моделей, являє собою не просто окрасу людського існування, але є головною основою його специфічності та необхідною умовою.

Вибудовуючи аргументацію щодо зв'язку людини та культури на основі аналізу еволюції біологічного та культурного розвитку людини, вчений обґрунтует думку про те, що людської природи, яка була б незалежною від культури, не існує. Значною мірою це обумовлено потребою, яка забезпечує людське існуван-

ня, у культурних джерелах - фонді значущих символів, які, у свою чергу, виступають як необхідні умови біологічного, психологічного та соціального буття людини. Попри це, культура виступає механізмом, що впорядковує поведінку людини, використовуючи при цьому досить специфічний інструментарій, притаманний для кожної конкретної культури, її особливостей та форм. «Без людей немає культури, це безперечно; але в рівній мірі – і що є більш значущим – без культури немає людей... Ми неповні, незавершені тварини, які доповнюють, завершують себе через посередництво культури – при чому через посередництво не абстрактної культури, а через її дуже конкретні форми: добуанську або яванську, хопі або італійську, культуру вищих класів або нижчих, академічну або комерційну» [3, с. 61]. Вченій припускає, що як продукти культури можна розглядати ідеї, цінності, емоції, дії тощо. І хоч виготовлені вони з матеріалу тих тенденцій, можливостей та схильностей, з якими людина народжується, тим не менш, вони є виготовленими, так само як і певний витвір мистецтва, що відзеркалює глибинні смисли, уявлення тих людей, руками яких він був створений. «Шартрський собор зроблений із каменю та скла. Але він не просто камінь і скло; він – собор, при чому не просто собор, а певний собор, побудований в певний час конкретними людьми певного суспільства. Щоб зрозуміти його значення, його справжню сутність, треба знання дещо більше, ніж знання фізичних властивостей каменю та скла, і дещо більше, ніж знання того, що є спільним для усіх соборів. Треба також знання – і на мій погляд це найбільш важливо – специфічних уявлень про відносини між Богом, людиною та архітектурою, які втілені у соборі, оскільки саме у відповідності із цими уявленнями він і був збудований» [3, с. 62]. Це дає можливість стверджувати, що і людина є артефактом культури.

Аналізуючи наукові підходи в осмисленні людини, як за часів Просвітництва, так і у класичній антропології, американський дослідник доводить, що усі вони по своїй суті є типологічними, адже націлені на створення образу людини як моделі, архетипу, платонічної ідеї або аристотелівської форми. І цей підхід призводить до пошуку метафізичної істоти – «Людини з великої літери, заради якої ми приносимо в жертву реальну істоту, з якою стикаємося у дійсності, - людину з маленької літери» [3, с. 63]. Між тим, на думку вченого, віднайти те, що конститує сутність людини, можна тільки у тому, якими є реальні люди. І саме через розуміння цього різноманіття – його меж, природи, основ і тих наслідків, які з нього витікають, можна підійти до створення концепції людської природи.

У цій взаємодії, власне, й відбувається вплив концепції культури на концепцію людини. Концептуально розглядаючи культуру як набір символічних засобів для контролю над поведінкою та джерело інформації, завдяки якій відбувається становлення людини як індивідуальності, К. Гірц, привносить у власну концепцію не тільки антропологічний, а й культурологічний зміст. Він полягає у тому, що культура як сукупність смислів, цінностей, значень задає таку форму, порядок та напрям існування, результатом якого стає формування в цілому як єдиного людського виду, так і окремого індивіда. Не менш важливим у запропонованій К. Гірцем концепції, що складає її культурологічну основу, є визнання залежності існування окремого індивіда, розкриття його творчих задатків від тих умов, що створені культурою та наданими нею можливостями: «культура поставляє нам

зв'язуючи ланку між тим, чим люди можуть стати завдяки своїм вродженим здібностям, і тим, чим вони, один за одним, стають насправді» [3, с. 64]. При цьому набуття людиною індивідуальності відбувається під впливом культурних моделей, які набувають певного значення в залежності від конкретних історичних умов. З позицій культурологічного підходу, концепція людини К. Гірца доводить, що і людство в цілому, і особистість виступають як суб'єкти історії та культури, які створюють зміст та форми життя через вироблення матеріальних, символічних та інформаційних продуктів свого існування. Універсальний ціннісно-смисловий зміст соціального життя людей передається від індивіда до індивіда, від покоління до покоління та складає неповторний соціальний досвід, втілений у способах пізнання та рефлексії, в образах художнього світогляду, що транслюється з глибин історії у вигляді національних та соціальних традицій, звичаїв, культурних норм, гуманістичних вчень, матеріальних та духовних пам'яток культурної спадщини, складаючи тим самим культуротворчу сутність людини.

Розвиваючи концепцію культури та її вплив на концепцію людини в рамках інтерпретативного підходу як ключового в антропології, Кліффорд Гірц вносить до їх обґрунтування такі важливі методологічні прийоми, притаманні й процесу культурологічного пізнання, як системний аналіз культури, насичений опис, емпатія, звертається до положень герменевтики, феноменології, семіотики, символічної філософії тощо. Забезпечення такого рівня міждисциплінарності дає підстави для твердження про культурологічний характер концепції людини видатного американського антрополога Кліффорда Гірца та визнання її як культурологично-антропологічною.

Література

1. Антология исследований культуры. Интерпретации культуры /отв. ред. и сост. Л. А. Мостова. - М., СПб. : Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 2006. – 719 с.
2. Антология культурологической мысли /авт.-сост. С. П. Мамонтов, А. С. Мамонтов: РАО Университет. – М. : [б. в.], 1996. - 352 с.
3. Гирц К. Интерпретация культур / К. Гирц. – М. : РОССПЭН, 2004. – 560 с.
4. Елфимов А. Л. Гирц Клиффорд /А. Л. Елфимов //Культурология. Энциклопедия. В 2-х т. Том 1. / Гл. ред. и авт. проекта С. Я. Левит. – М. : РОССПЭН, 2007. – С. 467–469.
5. Елфимов А. Л. Клиффорд Гирц: интерпретация культур / А. Л. Елфимов / Гирц К. Интерпретация культур. – М. : РОССПЭН, 2004. – С. 525–551.
6. Килькеев В. Н. Клиффорд Гирц о контроверзах постижения культуры и человека / В. Н. Килькеев //Научные ведомости БелГУ. – Вып. 7, 2009. – №2 (57). – С. 166–172.
7. Культурология. Энциклопедия. В 2-х т. Том 1. / Гл. ред. и авт. проекта С. Я. Левит. – М. : РОССПЭН, 2007. – 1392 с.
8. Geertz C. The Interpretation of Cultures / C. Geertz . – N. Y., 1973.

References

1. Antologiya issledovaniy kul'tury. Interpretatsii kul'tury /otv. red. i sost. L. A. Mostova. – M., SPb. : Izd-vo Sankt-Peterburgskogo un-ta, 2006. – 719 s.
2. Antologiya kul'turologicheskoy mysli /avt.-sost. S. P. Mamontov, A. S. Mamontov: RAO Universitet. – M. : [b. v.], 1996. – 352 s.
3. Girts K. Interpretatsiya kul'tur / K. Girts. – M.: ROSSPEN, 2004. – 560 s.

4. Elfimov A. L. Girts Klifford /A. L. Elfimov //Kul'turologiya. Entsiklopediya. V 2-kh t. Tom 1. / Gl. red. i avt. proekta S. Ya. Levit. – M.: ROSSPEN, 2007. – S. 467–469.
5. Elfimov A. L. Klifford Girts: interpretatsiya kul'tur / A. L. Elfimov / Girts K. Interpretatsiya kul'tur. – M.: ROSSPEN, 2004. – S. 525–551.
6. Kil'keev V. N. Klifford Girts o kontraverzakh postizheniya kul'tury i cheloveka / V. N. Kil'keev //Nauchnye vedomosti BelGU. – Vyp. 7, 2009. – №2 (57). – S. 166–172.
7. Kul'turologiya. Entsiklopediya. V 2-kh t. Tom 1. / Gl. red. i avt. proekta S. Ya. Levit. – M. : ROSSPEN, 2007. – 1392 s.
8. Geertz C. The Interpretation of Cultures / C. Geertz . – N. Y., 1973.

УДК 130.2(043.3)

Цибулько Володимир Олександрович,

асpirант кафедри культурології,

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

volodymyrshot@gmail.com

РОЛЬ КУЛЬТУРОЛОГІЇ У ФЕНОМЕНОЛОГО-ГЕРМЕНЕВТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Проаналізовано роль культурології у феноменолого-герменевтичному процесі, згідно з яким створюються поетичні переклади. Акцент зроблено на виявленні та інтерпретації культурологічних засад, що є базою для створення зразків поетичного перекладу і зв'язку культурології з такими науками, як феноменологія і герменевтика.

Ключові слова: культурологія, культурологічні засади, феноменологія, герменевтика, поетичний переклад, інтерпретація тексту, діалог культур, феноменолого-герменевтичний процес.

Цибулько Владислав Олександрович,

асpirант кафедри культурослогии,

Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова

РОЛЬ КУЛЬТУРОЛОГИИ В ФЕНОМЕНОЛОГО-ГЕРМЕНЕВТИЧЕСКОМ ПРОЦЕССЕ ПОЭТИЧЕСКОГО ПЕРЕВОДА

Проанализировано роль культурологии в феноменолого-герменевтическом процессе, в соответствии с которым создаются поэтические переводы. Акцент сделан на определении и интерпретации культурологических принципов, которые служат основой для создания образцов поэтического перевода и связи культурологии с такими науками, как феноменология и герменевтика.

Ключевые слова: культурология, культурологические принципы, феноменология, герменевтика, поэтический перевод, интерпретация текста, диалог культур, феноменолого-герменевтический процесс.

Tsybulko Volodymyr,

Postgraduate Student

of M. Dragomanov National Pedagogic University

THE ROLE OF CULTURAL STUDIES IN THE PHENOMENOLOGICAL-HERMENEUTIC PROCESS OF POETIC TRANSLATION

The role of culturological science in phenomenologic-hermeneutic process is studied, in accordance with which the poetical translations are done. The principles of defining and interpretation, which are the basis for poetical translation samples creation, are in the focus of the research. It is also stated the relation between such sciences as phenomenology and hermeneutics.

In terms of contemporary cultural studies that synchronizes interdisciplinary research at the intersection of linguistic, visual and anthropological turns poetic translation appears as a form of interpretation of the text, that is - as the dialogue of cultural meanings, which is also the interpretation appropriate hermeneutic procedure being denoted by signs meanings. The concept of "interpretation" sense of transformation embedded interactive forms and content of the text according to the culture of the recipient (acculturation). There translated text entry semiosfery in another culture.